

El cantar del duc: l'esperança de la vall del Ridaura

Mig miler de socis, trenta-cinc anys de voluntariat i dades al servei de la biodiversitat: Natura Sterna impulsa la conservació, l'educació ambiental i la pressió contra l'amenaça urbanística a la comarca del Baix Empordà

A finals dels anys vuitanta, el col·lectiu va començar a estructurar-se formalment amb la voluntat de donar veu a la defensa del medi. «Com que no estàvem sota cap organització, era impossible posicionar-nos davant l'administració. D'aquí va sorgir la necessitat de crear un grup de natura», explica Ramot. D'aquell nucli inicial en va acabar naixent una entitat que, amb els anys, ha consolidat una feina constant de seguiment científic, denúncia ambiental i d'estira-i-arronsa amb els ajuntaments de la vall. Mirant enrere, el president reconeix que la sensibilitat social envers el medi ha canviat. «La societat ha pres consciència de la importància dels espais naturals, potser per força, perquè el canvi climàtic i episodis com la pandèmia ens han fet veure la necessitat de tenir un entorn sa», reflexiona. Tot i això, admet que encara no s'hi para «prou atenció» i que «la destrucció o alteració d'hàbitats continua sent un dels grans problemes ambientals del nostre temps». El Grup Natura Sterna ha crescut fins als 500 associats, una xifra notable per a una entitat local que funciona gairebé íntegrament amb voluntariat. «Ser soci és gratuït; volem ser una porta d'entrada al naturalisme», explica el president de l'entitat. Hi ha la figura del soci padrí -un mínim de 25 euros anuals per a qui vulgui contribuir- i també donacions lliures, però l'engranatge es manté amb despeses molt contingudes: gestió bàsica, impressions i poca cosa més. Els socis reben la revista Sterna, una publicació bianual amb articles de divulgació i noves observacions, «amb una qualitat excepcional, perquè molts autors són biòlegs o especialistes que hi col·laboren de manera voluntària». L'entitat combina els resultats científics i la implicació social. «Una cosa va lligada amb l'altra», resumeix el president. D'una banda, hi ha la documentació i les dades que puguin servir a administracions, universitats o equips de recerca; de l'altra, educació ambiental de proximitat per crear consciència entre famílies i escoles. «Conèixer és estimar», insisteix Ramot, i per això Natura Sterna desplega un calendari d'activitats divulgatives al parc dels Estanys -un aiguamoll urbà de 15 hectàrees-, on a finals d'octubre celebren el Dia Mundial dels Ocells amb concursos de dibuix i fotografia, exposicions i una jornada d'anellament científic oberta al públic. L'entitat també porta xerrades a les escoles i activitats per a totes les edats. Pel que fa a la situació actual, el Grup Natura Sterna alerta que la fauna de la vall del Ridaura depèn directament de l'estat dels seus hàbitats. «No pots tenir una àliga cuabarrada si l'espai on viu no està en condicions. La seva presència és un indicador que tot el que l'envolta funciona», explica. L'entitat constata, però, la desaparició d'espècies d'insectes pol·linitzadors i papallones presents dècades enrere, i lamenta que bona part del territori continua sense protecció efectiva més enllà dels espais naturals de l'Ardenya i de les Gavarres. Tot i això, assenyala experiències positives, com la creació del parc dels Estanys a Platja d'Aro, «que ha permès recuperar prop de 200 espècies d'ocells que hi fan estada o hi crien». Entre les principals amenaces, l'entitat apunta a la proliferació d'espècies exòtiques invasores -com les tortugues de Florida o el plomall de la pampa- i a la manca d'eines municipals per fer-hi front. També assenyalen factors de risc per a la fauna autòctona, com l'ús de rodenticides o les línies elèctriques sense aïllar. «Cada any moren centenars de rapinyaires per electrocució. Són espècies protegides i no hi ha una resposta prou àgil», denuncia. Tot i aquestes dificultats, el Grup Natura Sterna manté una relació fluida amb els ajuntaments i, sobretot, amb el Consorci de les Gavarres. «No busquem la confrontació: primer informem i dialoguem» i assenyala que amb el Consorci tenen «una relació excel·lent». Gràcies a aquesta col·laboració, l'entitat ha pogut dur a terme estudis com el del seguiment de l'àliga marcenca, una espècie de la qual s'han localitzat quatre territoris de cria confirmats dins les Gavarres després de segles sense constància. «Aquesta informació permet gestionar millor el territori i evitar actuacions que puguin afectar la fauna», explica el representant de l'entitat. En alguns casos, però, la tasca del grup ha anat més enllà del diàleg. Tot i que no disposen de grans recursos econòmics, l'entitat ha impulsat denúncies o campanyes de

pressió per frenar projectes amb impacte ambiental. «No anem als jutjats si no tenim garanties que la il·legalitat és clara. Sovint, només amb la denúncia pública ja s'han fet enrere projectes», diu el president, que recorda, per exemple, el cas de l'ampliació de l'espigó del Port d'Aro, aturada després de detectar l'afectació sobre praderies de posidònia. Una de les línies més consolidades del grup és el seguiment del duc, una de les rapinyaires més emblemàtiques del Baix Empordà. «Fa més de 30 anys que controlem uns 40 territoris i, tot i que la població es manté estable, la mortalitat és molt elevada», explica. Les principals causes són l'electrocució, els atropellaments i els ofegaments en basses artificials. El duc, afegeix, «és un bioindicador clau, perquè on ell pateix, també ho fan altres espècies més sensibles». Segons les dades de l'entitat, hi ha unes vint parelles reproductores a la comarca i una població flotant de juvenils difícil de quantificar. Després de 35 anys de feina, el Grup Natura Sterna continua essent una veu activa en la defensa del patrimoni natural del Baix Empordà. «Som petits, però som persistents», resumeix el seu president. «El nostre paper és aportar dades, fer pressió quan cal i ajudar els ajuntaments a entendre que la natura no és un luxe, sinó una necessitat.» La mirada crítica se centra en els reptes ambientals de la vall del Ridaura, territori frontissa entre les Gavarres i l'Ardenya-Cadiretes. El gran dèficit és la connectivitat ecològica: «Hi ha un pas continu entre serralades que no està resolt». La C-31, amb trànsit intens i passos de fauna mal dissenyats, talla el corredor biològic i genera accidentalitat per a persones i fauna. L'entitat defensa un pas elevat que permeti travessar amb seguretat senglars, guineus o genetes, i redueixi col·lisions. En l'àmbit litoral, alerten que pinedes d'alt valor -com les que encara resisteixen a tocar del Port d'Aro- afronten pressió urbanística, malgrat el seu paper com a pulmó verd i regulador d'inundacions. «Costa molt defensar-les perquè hi ha lobbies constructius amb una capacitat de pressió enorme», admet. D'aquí la implicació del grup a SOS Costa Brava, plataforma que actua de paraigua per blindar les darreres parcel·les verdes. Un altre front és la depuradora de Castell d'Aro: un equipament «que ha quedat obsolet» i que aboca al riu una aigua «no contaminada però carregada de nitrats i fosfats», amb afectació als aqüífers i a la sobirania hídrica del municipi. «Això demostra que seguirem depenent d'aigua transferida mentre no millorem el cicle local», lamenta el president del grup de natura. Malgrat la duresa del diagnòstic, el grup reivindica victòries palpables. Una de les més simbòliques és la recuperació de la Font del Ferro amb el suport veïnal a la vessant de Gavarres: quinze anys de voluntariat van transformar feines quasi clandestines en un itinerari de fonts, i l'Ajuntament va acabar adquirint més de 70 hectàrees de bosc, avui zona verda municipal i escenari de rutes d'etnologia i natura. Una altra fita és la bassa del Dofí, «el primer aiguamoll artificial de Catalunya» segons el catàleg de la Generalitat: creat en un antic abocador i alimentat per aigua terciària de la depuradora, va ser durant anys l'única zona humida de la vall. I, en clau urbana, la reconversió del parc dels Estanys: «El projecte inicial preveia un parc aquàtic; gràcies a la pressió social, va prevaler la idea d'una zona humida. És probablement el millor que s'ha fet a Platja d'Aro en dècades.» El vincle personal del president amb el territori passa pel duc. «No hi ha res més reconfortant que sentir-lo cantar a l'Ardenya, quan el sol es pon entre els roquers dels Carcaixells o la Roca Ponça. Mentre el duc canti, hi ha esperança», diu. La frase destil·la el to d'una entitat que fa de la perseverança una eina de conservació. En el terreny institucional, l'actualitat porta una finestra d'oportunitat: una taula de treball per salvaguardar la conca del Ridaura, impulsada per Natura Sterna i Ardenya Patrimoni Natura, ha aconseguit l'adhesió dels quatre municipis i el compromís de la Diputació de Girona per elaborar plans d'infraestructura verda coordinats. D'aquesta dinàmica n'ha emergit, a més, la proposta que el Consorci de les Gavarres assumeixi també la gestió d'Ardenya-Cadiretes. «És una fita que donarà empenta a l'Ardenya, que fins ara era un espai d'interès natural sense un gestor actiu.» Mirant endavant, el repte és el relleu generacional. «M'agradaria veure 15 o 20 joves agafant les regnes de l'entitat», confessa, conscient que el compromís costa d'arrelar. El lema que sintetitza el camí de l'entitat no admet dreceres: «voluntat, estima la natura i ganes de treballar». Sense aquests tres puntals, conclou, «res no és possible.»

Font del document:

<https://www.diaridegirona.cat/dominical/2026/01/18/cantar-duc-l-esperanca-vall-125767529.html>